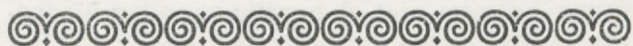

dobogását, kardot ránt és megfutamítja a bagoly-sereget. Az élet tovább álmodhatik, a kíváncsi tovább fülelhet.

Az ifjú lenne a zeneszerző, a barátja az esztétikus.

Bálám számara.

(Mese.)

Irta: Zempléni Árpád.

Bálám az öreg pátriárka
Nagyon vágyódott nagy csodákra,
Hogy valami báj vagy szerencse
Az őstermészet tengelyét
Sarok-ágyából kibillentse,
Makkfán teremjen szilva, lencse,
S ne merjen megtérni a rend se,
Míg ő nem szólal: Már elég!

Nyügös legény az ily kérő,
Úgy könyörgött, hogy rémitő!

Addig imádkozott, esengett:
Uram fordítsd föl már a rendet!
Művelj már valami vadat,
Hadd lássam nagy hatalmadat:
Míg a teremő végre enged
— S óh csodák fényes hajnala! —
Megszólalt Bálám számara.

Bálám hallgatja, meglepett,
Hogy füles mint egy ihletett
Csodajós, költő, médium
Kiabál ki a csűrkapun
S a nyomtató körből kitörve,
Nagy dolgokat feszeget nyelve,
Mint akit lélek látogat...
És mit beszélt?

Hát számárságokat.

Még pár órát se tartott a csoda,
Már a vén ember türelme oda
És úgy kiált fel Bálám:
„Jaj, édes számaram,
Csak ne kiabálnál mán“!

Sokszor, ha megszólal, Uram fia!
Ily bölcs szónok a Demokrácia.

Éva élni akar.

Irta: Pajzs Elemér.

I.

Sárga, üveges szemmel feküdt Pongrác a gyűrött lepedőn. Sovány, lelógó karjáról leaszott minden hús. Csont és ráncos bőr, két fénytelen szem és mozgó száj maradt meg belőle.

Az ágy lábánál ült az asszony. Éva, a leánya az ajtófának támaszkodva állott. A kicsiny, fojtólevegőjű szoba különben is telve volt rokonokkal, ismerősökkel. Egykedvűen, veleérzes nélkül nézték mindannyian Pongrác viaskodását a halállal és valósággal megkönnyebbültek, mikor kis kapálózás, fuldoklás után lecsukta a szemét. Az asszony is, Éva is közömbösen fogadták a doktor halkán ejtett szavát, hogy: vége. Nem volt váraflan hír. Hosszú esztendőök óta lesték már ezt a pillanatot, mert ők még sokkalta jobban szenvedtek az oldala mellett, mint maga a küzködő. Pongrácnak a gerincével volt baja. Az ifjúkori élvezethajhászás boszulta meg magát rajta. Annyira tehetetlen volt, hogy kerek kocsin kellett tologatni egész nap. A sok szenvedés pedig ráégetődött egész életberendezésére. Morcos lett és szófukar. Ha beszélt is, más mint sopánkodás nem hagyta el az ajkát. Jajgatta a fájásait, átkozta a könnyelműségét és mindenkivel érezte a zsarnokságát, amire betegség címen formált jogot.

Bármennyit szenvedett is, az élethez való görcsös ragaszkodása nem apadt ki. Nagyhirű szakembereket, neves professzorokat hozatott, de persze ezek sem találtak orvoslást a bajára. Hanem a vagyon az utolsó roncsig eluszott a sok doktor kezén.

II.

Másnap mondta Éva:

„Azt hiszem anyám, nekünk nem is kéne fekete ruhát csináltatnunk. Nincs értelme, hogy hazudozzunk a világ előtt. Vigadnunk, kacagnunk kellene, hogy az Isten meghallgassa végre a könyörgéseinket. Nem gyász nekünk az apám halála, hanem örömmünnep. Hidd el anyám, nem az önzés beszél belőlem. Te tudod legjobban, hogy keftőnk közül én voltam az erő-

sebbik, a türelmesebbik és azt is tudod, hogy nekem a rosszból is több jutott, hiszen én tologattam reggeltől-napestig. Tíz esztendeig nem mentem emberek közé, nem láttam, nem halloztam semmit, nem törődtem semmivel. A kert kavicsos sétautján egyik kerítéstől a másik kerítésig éltem le az ifjúságomat és most itt állok a huszonnyolc évemmel bénán, kifosztottan. Itt állok a huszonnyolc évemmel tisztán, megtépetlenül és sirok a keserűségtől, a kinoktól, amik a testemet marcangolják. Csodálom, hogy ez az együteműen szakadaflan egyhangúság meg nem bomlasztotta az eszemet. Vagy talán... te... anyám! vagy talán nekem nincs is már eszem! Mondom neked, nem lenne csoda, ha én most rugnék, karmolnék, örültségeket kiabálnék össze-vissza.

Van okom rá. Van jogom rá.

Anyám! Engem meglopott az apám.

A te férjed meglopott engem...

Csitri butácska kis lány voltam és már nem volt szabad örülnöm az életnek. Én nem futkároztam, szaladgáltam. Nekem nem volt szabad énekelnem, mert te minduntalan a szádra támasztottad a mutatóujjadat és sugva mondtad: Pszt! ne lármázz kis lányom Évikém. Apa ideges, apa beteg, apa nem tűri a zajt...

Anyám! csak úgy kaffog szívemben a fájás. Sirva mondom neked, hogy a te kis lányod egész gyerekkora alatt nem evett vajaskenyereket. Ha iskolába ment kunyoráltam neked, haragosan elkergetté magadtól és panaszkodtál, hogy nem futja a jövedelem, mindent megesszik a sok orvosság. Pedig mennyire égetett a fájdalom, mikor láttam, hogy a többi lányokfiúk a tíz órai szünet alatt milyen vigan majszolják a vajaskenyereket. Anyám, én sose kaptam ki a tanító úrtól, hogy zsiros a szájam-széle...

... Aztán lassan tizenhat éves lettem, anyám. Tizenhat. De nálam az évek fordulása nem jelentett semmi változást. Jel nélkül mászott el egyik év a másik után a fejem felett. Perzselt a hőség, esett a hó. Költöztek a gólyák, jöttek a fecskék, csak én nyomorult állottam egy helyt dermedten, magatehetetlenül és a saját társaságommal kellett beélnem. Pedig hidd el, ez rossz társaság volt anyám, mindig sirásra görbítette a szájam...

... A tavasz

Anyám!... volt nekem tavaszom? Kacagó május, nevető napsütés, ujjongó örömrézet... mind csak mese. Csak az ősz ismerem. A csuromvizes, csatakos ősz. Nekem nem volt tavaszom, nálam ugrott a természet, a tavasz és a nyár kiesett, újra ősz következett az ősz után. Nekem nem volt tavaszom, nem volt ifjúságom, egyszerre öregedtem meg. Úgy-e, hogy furcsa, anyám? Én gyerekből egyszerre lettem vénasszony...

... Huszonnyolc éves vagyok, mégse éltem egyetlen percet sem. Pedig akarok élni. Érzem, hogy erős vagyok. Nem petyhüdt a husom, kemény a testem és ruganyos, tudnék még szeretni! Alig néhány könyvet olvastam életemben, ezeket is te válogattad ki a számomra, de belőlük is kiéreztem az erőt, a lüktetést, az élet forróságát. Kiéreztem, hogy szép az élet, a szeretés, a verőfény és ez az ami célt, tartalmat ad az élettel vívott tusakodásnak. Nem kapkodó a beszédem, anyám, hanem komolyan megfontolt. A gyötrő magányosság, a folytonos egyedüllét mérsékelte minden hirtelenségemet. Tudok józanul bíraskodni magam felett is. Tudom, hogy nem vagyok szép. Fehér a testem és érintetlen, de az érintetlenség hamva mégis letörlődött rólam. A fájdalom és a keserűség tépázta le. Folyton ezt a két szót ismételhethetném, mert ez a két szó a leghűségesebb kísérőm. Ők vezettek a bölcsőtől az arcom első ráncáig. A tenyerem se ismerem jobban, mint ezt a két fogalmat... Nem vagyok szép, de friss vagyok és erős. Talán kíváncsi is. Tudd meg anyám, hogy élni akarok. Szeretni. A férjemet, ha lesz. Vagy más férfit... Meleg a vérem... meleg... Ne haragudj anyám, hogy ilyeneket beszélek neked, vagy ha haragszol is, könnyen megbocsáthatod, hiszen vén lány vagyok. Vén. Huszonnyolc éves. És a vérem meleg. Forr... gőzölög, erjed, mint a must. Szeretni akarok..."

III.

Az asszony mondta:

„Nem szakítottalak félbe, mert engem is hasogatott a fájdalom, talán még jobban mint téged, hisz az anyád vagyok. Nem szakítottalak félbe, mert átértettem a fájdalmad. Az apám

dat, szegényt, hagyjuk ki egészen a játékból. Ketten állunk itt: te, a huszonnyolc éves öreg lány, amint mondod és én öreg özvegyasszony és anya. Most az anya beszél, lányom. Egészen megértlek... Rab voltál. Rosszabb a rabnál. Mert a rab belenyugszik lassan a sorába és felburjánzik a belsejében a megnyugvás, a lemondás. De neked nem volt okod lemondani. A reményt nem irhattad ki magadból, mert a fiatalságod élesztette benned. Tudtad, hogy a te életed nem az igazi élet és tudtad, hogy neked jogod van az igazi élethez. Félszemmeddel sirtál, de a másik kifelé kandikált az életöröm, a boldogság felé. Most felszabadult a rabságod, megölelhetnéd a boldogságot, de későn jött a szabadulás, mert közben elröppent az ifjúságod... Duzzad benned az erő, szeretni akarsz? Jó. Mindenkinek joga van az élethez. De ne így erőszakosan leányom. Várj Évikém. Nem lennék az anyád, ha nem kérnélek erre. Ne alázkodj meg. Nő vagy és van női méltóságod. Ne hajtsd meg a fejed férfi előft. Ne ismerd meg a pirulást és a megalázkodást."

IV.

Éva mondta:

„De igen anyám, ha kell, meg is alázkodom. Huszonnyolc éves vagyok, nincs sok időm mesebeli hercegeket várni, akik négylovas hintón jönnek értem. Tudok józanul gondolkodni. Pénzünk nincs anyám, fiatal se vagyok és olyan szép se, hogy ilyen körülmények között tülekednének értem. Beszéljünk őszintén. Én nem fogok férjhez menni. A családi élet boldogságát tehát kikapcsolhatjuk. A férjemet nem szerethetem, mert nincs férjem. És mégis szeretni akarok. Sirok, mikor ilyen természetes hangon kell mondanom ilyen kétségbeesett dolgokat, sirok és sirj te is anyám, mert ez igazán sirni való. Hát mi vagyok én? Mit vétettem? Én is embernek születtem és ha már ember vagyok, én is emberül akarok élni. Sirni akarok, nevetni akarok és mozogni, járkálni, beszélni! Emberekkel beszélni és nem magammal. Hát mért nem lehet, ha már embernek születtem? Mit csináljak? Engem a természet kényszerít, hogy rossz lány legyek. A vágyam korbáccsal csapkodja

a testemet... Anyám, anyám!... Én levegőt akarok színi, én élni akarok!..."

V.

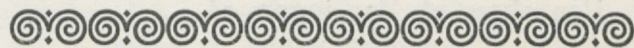
Másnap Pongrácné sírástól megkövéredett, veres szemmel kelt fel és szomorúcsendesén mondta:

„Évikém, lányom éjjel láttam az apádat. Lábújhegyen a szobába lopózott, felszaggatta az ablak két szárnyát, hosszú, vénnyedt újjával kifelé mutatott az életbe és mondta: Menj Évi, élj, ha élni akarsz... Hát menj kis lányom."

Ezt mondta Pongrácné.

A szeme sírt.

A szája nevetett.

Himnusz.

Irta: H. Halmy István.

A lelkemben vagy, itt élsz asszonyok-
[asszonya
s én, nagy álmom, most már nem engedlek
[el soha.

Téged szerettelek, Te voltál mindenem.
Vártam fehér árnyad végtelen éjjeken.
Daloltam. Dalok szárnyán szállok én Te-
[hozzád
s körüllegem rimekkel a szemed, az orcád.
Fájdalmamból palástot szövök a tested
köré, amelyen könnyeim a gyöngyszemek,
finom, vágó remegésem a ruhád, melynek
redőiben selyemhab tagjaid elvesznek,
a cipőd alázatos, nagy áldozásom:
tied a szenvedelmem, a vágyam, az álmom.

Oltár gyertyafényes, virágos vagy Te nékem
szent vággyal nézlek én fehér szerelmem
és állok és várok a könnyek alkonyatán
Rád, én csudasápadt asszonyom, Madonnám.
Itt vagy a lelkemben aranyos-barna haju
asszonyom. Szent sír a lelkem, szerelmes
[karu
és áldva ringat el altatón, csendesén:
most már nem hagysz el soha én szerelmesem.